

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

«RO'YXATGA OLINDI»

№ VM - 343 - 3400 - 3.01
«09» ___ 08 ___ 2003 y.

«TASDIQLANDI»

**O'zbekiston Respublikasi
Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi
S.Tulyaiov
«1» iyul 2003 y.**

«STATISTIKA»

fanidan

DASTUR

**340000 - “Biznes va boshqaruv” ta'lim sohasidagi barcha bakalavriat yo'nalishlari
uchun**

Toshkent - 2003

Tuzuvchi: prof. M. Hamraev

Taqrizchilar: i.f.n., prof. X.Xo'jaqulov,
i.f.n., dots. A.Nabixo'jaev.

Mazkur o'quv dasturi «Biznes va boshqaruv» ta'lim sohasidagi Oliy o'quv yurtlari va fakultetlari talabalari uchun mo'ljallangan. Dastur yagona va yaxlit «Statistika» fanining tarkibiy qismlari: Statistikaning umumiy nazariyasi, Makroiqtisodiy statistika va Mikroiqtisodiy (moliya) statistikasini o'z ichiga oladi. Bunda ijtimoiy - iqtisodiy va iqtisodiy - moliya sohasida yuz beradigan hodisa va jarayonlar to'g'risidagi dastlabki va yig'ma ma'lumotlarni to'plash (statistika kuzatuvi), ularga ishlov berish va umumlashiruvchi statistika ko'rsatkichlarini hisoblash orqali tahlil va talqin qilish borasidagi statistika fani nazariyasi va amaliyoti bayon qilinadi. Bu dasturdan shu yo'nalishdagi kollejlar ham foydalanishi mumkin.

Данная учебная программа предназначена для студентов высших учебных заведений и факультетов в области знания «Бизнес и управление». Программа состоит из 3 - х составных частей единого и целого курса «Статистика»: Общая теория статистики, Макро и микроэкономическая статистика. В ней излагаются вопросы статистической науки и практики сбора данных, их обработки и интерпретации при помощи исчисления обобщающих статистических показателей. Данная программа может быть использовано и в коллежах такого профиля.

The given educational program is intended for the students of higher educational institutions and faculties on a direction "Business and management". The program consists of 3 components of a uniform and whole course "Statistics": the theory of statistics, macro and microeconomic statistics. In it the questions of a statistical science and practice of data gathering, their processing and interpretation are stated through calculation of generalizing statistical parameters. The given program can be used and in colleges of such structure.

1. SO'Z BOSHI

O'qitishning maqsadi va vazifasi

Bozor iqtisodiyoti sharoitida tayyorlanayotgan iqtisodchilarning statistika fani va faoliyati bo'yicha bilimlarini oshirish, real moliya - iqtisodiy informatsiyalarni to'plash, qayta ishlash va tahlil qilish ko'nikmalarini paydo qilishni taqozo etadi. Ma'lumki "Biznes va boshqaruv" ta'limi sohasidagi talabalarga o'qitiladigan yagona va yaxlit "Statistika" kursi bir necha tarkibiy qismlardan (statistikaning umumiy nazariyasi, iqtisodiy statistika, makroiqtisodiy va mikroiqtisodiy statistika va boshqalar) iboratdir. Chunonchi statistikaning umumiy nazariyasi qismida ommaviy ijtimoiy - iqtisodiy hodisa va jarayonlar to'g'risidagi dastlabki (birlamchi) ma'lumotlarni to'plash, ishlov berish, tahlil va talqin qilinishning umumiy qoida va usullarini o'rgatadi. Makroiqtisodiy statistika - barcha tarmoq, sektor, bloklar statistikalari va boshqa moliya - iqtisodiyot fanlari uchun umum - uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi. Bunda iqtisodiy faoliyatni tarmoq, sektor va bloklar, hamda yaxlit iqtisodiyot bo'yicha ko'rsatkichlar tizimi yordamida baholaydi, tahlil qiladi va bashoratlaydi. Makroiqtisodiy statistika mamlakat iqtisodiyotini halqaro doiralarga ko'rsatadi va uning ma'lumotlari asosida halqaro taqqoslashuvlar amalga oshiriladi. Mikroiqtisodiy statistika qismini o'qitilishi natijasida talabalar davlat moliyasi, nomoliyaviy korxonalar moliyasi, moliya muassasalari moliyasi, ichki iqtisodiyotning boshqa sektorlari va qolgan dunyo moliyasiga oid ma'lumotlarni to'plash, ishlov berish va tahlil qilishning asosiy qoida va usullaridan foydalanishko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Shuning uchun statistika fani bo'yicha savodxonligi darajasiga ko'ra tayyorlanayotgan bakalavrlarning bilim darajasiga baho beriladi.

Fan bo'yicha talabalarining bilimiga, uquviga va ko'nikmasiga qo'yiladigan talablar

Oliy ta'limning 5340000 – «Biznes va boshqaruv» ta'lim sohasi bo'yicha Davlat ta'lim standartida ko'rsatilgan bakalavr tayyorlash saviyasi va mazmuniga "Statistika" fani bo'yicha minimum talablarga javob bermog'i zarurdir.

Talaba bu kursni bitirgach iqtisodiyotda yuz berayotgan jarayonlarni miqdoriy baholash uchun dastlabki va yig'ma statistika ma'lumotlarini to'plash, statistika ko'rsatkichlarini hisoblash, natijalarini tahlil va talqin qilish, iqtisodiy diagnostika bilan shug'ullanish va boshqa ko'nikmalariga ega bo'lmog'i darkor

O'quv rejasidagi boshqa fanlar bilan aloqasi

"Statistika" fanini samarali o'rganish uchun talabalar oliy matematika, ehtimollar nazariyasi va matematik statistika, iqtisodiyot nazariyasi, buxgalteriya hisobi,

makroiqtisodiyot, mikroiqtisodiyot (sh.j. moliya, kredit, soliq, korxonalar iqtisodiyoti) fanlaridan etarli ma'lumotlarga ega bo'lmoqlari zarur. Shuningdek ular iqtisodiy - matematik usullaridan va kompyuterda statistikaga oid standart dasturlardan, internet tizimidan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lmoqlari darkor.

Statistika moliya - kredit va iqtisodiyotning boshqa sohalari bo'yicha referatlar, kurs va malakaviy bitiruv ishlarini yozish va himoyalash, ilmiy tadqiqotlarni o'tkazishda keng qo'llaniladi. Ushbu o'quv dasturi namunaviy bo'lib, uning asosida oliy o'quv yurtlarining tegishli kafedralari ish dasturlarini tuzishlari mumkin.

Fanni o'qitishdagi yangi texnologiyalar

“Statistika” fani bo'yicha ma'ruza va amaliyot mashg'ulotlarini o'tkazishda (kompyuterlarda standart dasturlar asosida) “Internet” tarmog'ida joylashtirilgan xalqaro tashkilotlar (UNStat, WVank, IMF, EuroStat va hokazo) ning statistika xizmatlari, MDH Statkomiteti, O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo'mitasi ma'lumotlari, ko'rsatmalari, yo'riqnomalaridan foydalanish, tarqatma materiallar tayyorlash va tarqatish, fanning hamda statistika faoliyatining zamonaviy muammolarini o'z ichiga olgan tematika asosida ilmiy - uclubiy sharhlar va referatlar tayyorlanadi. Imkoniyat darajasida o'qitishning interaktiv usullaridan foydalaniladi. Test tizimi va nazoratning barcha turlari qo'llaniladi.

Fanni o'qitishning semestrlari va uslubiy ko'rsatmalar

Namunaviy o'quv rejasi bo'yicha bu fan III - IV - V semestrlarida o'qitiladi. Bunda III semestrda yagona va yaxlit fanning birinchi qismi – Statistikaning umumiy nazariyasi, IV - semestrda ikkinchi qismi – Makroiqtisodiy statistika va V semestrda – Mikroiqtisodiy (moliya) statistikasi o'qitiladi.

Umumiy va o'quv ishlari turlari bo'yicha hajm

Namunaviy o'quv rejasida “Statistika” faniga 243 soat ajratilgan bo'lib, uning 90 soati ma'ruza, 72 soati amaliy mashg'ulot va 81 soati mustaqil ta'limdan iborat.

2. «STATISTIKA» FANINING I - QISMI (STATISTIKA UMUMIY NAZARIYASI) DASTURI

Statistika fanining asosiy masalalari

Statistika fanining paydo bo'lishi va rivojlanishi. Statistika haqida tushuncha. Statistika fanining vujudga kelishi. Statistika fani rivojlanishining asosiy yo'nalishlari: davlatshunoslik, siyosiy arifmetika maktabi va statistik - matematik yo'nalish. Statistika fanining shakllanishi va rivojlanishida buxgalteriya hisobi, ehtimollar nazariyasi va matematik statistika fanlarining ahamiyati. Markaziy

Osiyoda statistikaning paydo bo'lishi va rivojlanishi. G'arbdagi asosiy statistika maktablari.

Statistikaning predmeti va metodlari. Statistikaning predmeti, u haqidagi ilmiy baxslar. Statistikaning nazariy asoslari. Umumbashariy falsafa, iqtisodiyot nazariyasi va matematik statistika statistikaning nazariy va uslubiy asoslari. Statistika va tabiiy, texnika - texnologiya, iqtisodiy fanlarining o'zaro hamkorligi.

Statistikaning asosiy tushunchalari: to'plam, to'plam birligi, farqlanuvchi belgi, statistik vazn, statistika ko'rsatkichi va boshqalar. Statistika uslubiyatining xususiyatlari. Statistikaning umum - ilmiy va maxsus metodlari. Statistika tadqiqotining an'anaviy va zamonaviy metodlari. Statistika tadqiqotining bosqichlari.

Statistika fani va faoliyatining tarkibiy qismlari, tabaqalanishi va o'rganish bosqichlari. Statistikaning umumiy nazariyasi va uning tarkibi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida statistika vazifalarining ravshanlashuvi.

Statistika faoliyatining tashkil etilishi. O'zbekiston Respublikasida statistika faoliyatini tashkil qilinishining huquqiy asoslari. Asosiy qonun, "Davlat statistikasi to'g'risidagi qonun" (12.12.2002), rasmiy statistika standartlari (andozalari), xalqaro normalar va bitimlar. O'zbekiston Respublikasida asosiy statistikani jahon standartlari, qoida va tushunchalari asosida reformatsiya qilish va MXT(SNA)ni joriy etish borasidagi Davlat dasturini bajarilishi. Xalqaro tashkilotlar, MDH va boshqa chet el davlatlarida statistikani tashkil etilishi. Statistika sohasida xalqaro hamkorlik. Joriy va asosiy statistika.

Statistika kuzatuv

Statistika axboroti (informatsiyasi) haqida tushuncha. Yagona axborot maydoni: mohiyati va tashkil etilishi. O'zbekiston Respublikasida statistika kuzatuvini o'tkazuvchilar: davlat statistika kuzatuvchi, tarmoq (idoraviy) statistika kuzatuvchi va boshqalar. Statistika kuzatuvlarini o'tkazish ob'ektlarining bosh to'plami. O'zbekiston Respublikasida EGRPO (korxonalar va tashkilotlar yagona davlat registri) ning joriy etilishi.

Statistika kuzatuvchining asosiy tashkiliy shakllari, turlari va usullari. Statistika kuzatuvining dastur – uslubiyat masalalari. Kuzatuvning registr shakli. O'zbekiston Respublikasida MXT (SNA) ni joriy etilishi va informatsiya resurslari va asoslarini reformatsiya qilinishi. Xo'jalik faoliyatini tadqiq qilish tizimini tashkil qilinishi (biznes - tadqiqot). Statistika kuzatuvining tashkiliy masalalari. Statistika kuzatuvini tashkil qilish, ma'lumotlarga ishlov berish va tahlil qilishda bank texnologiyasidan foydalanish. Statistika kuzatuvda yo'l qo'yiladigan xatolar. Statistika kuzatuvda – statistikaning asosiy printsiplari: ishonchlilik, xolislik, beg'arazlik, dolzarblik,

qulaylik, qiyosiylik va barqarorlik, ochiq - oydinlik va oshkoralikni ta'minlash borasidagi vazifalar.

Davlat statistika hisobotlarini buzib ko'rsatganlik, statistika ma'lumotlarini yashirganlik va davlat statistikasi to'g'risidagi qonun hujjatlarini boshqacha tarzda buzganligi uchun javobgarlik. *Xorijiy mamlakatlar va xalqaro tashkilotlar statistikasida kuzatuvning nazariyasi va amaliyoti.*

Statistika kuzatuvi materiallariga ishlov berish (majmualash, guruhlash, statistika jadvallari)

Statistikada majmualash va guruhlashning ahamiyati. Ma'lumotlarni to'plash va ishlov berishning bank texnologiyasini joriy etilishi sharoitida birlamchi ma'lumotlarga ishlov berishning vazifalari va dasturi. Hisobot va maxsus o'tkaziladigan statistika tadqiqotlari materiallarini majmualash xususiyatlari.

Statistika ma'lumotlarini guruhlash. Guruhlash va tasniflash (klassifikatsiya). Guruhlashning turlari: tipologik, tuzilmaviy (strukturaviy), analitik va boshqalar. Guruhlashtirish belgisi. Guruhlar soni va intervallar (teng, teng bo'lmagan va maxsus). Guruhlashtirishda variatsiya ko'rsatkichlaridan foydalanish. Guruhlash natijalarini iqtisodiy - statistik baholash. Statistika guruhlarini taqqoslashtirish. Hududiy, davriy (vaqtli), balans va boshqa turdagi guruhlashtirishlar.

Statistikada ko'p belgili va ko'p o'lchamli guruhlashtirishlar. Ko'p o'lchamli guruhlashtirishning maqsadi va bosqichlari. Ko'p o'lchamli klassifikatsiyalarni amalga oshirishda ko'llaniladigan usullar (dendritlar usuli, sharlar usuli, ko'p o'lchamli o'rtachalar va boshqalar).

Statistika taqsimot qatorlari, ularning turlari. Variantalar va chastota (takrorlanish soni)lar. Taqsimot qatorlarini grafiklarda tasvirlash.

Statistika jadvallari. Jadval maketi, egasi va kesimi. Jadvallarning egasi xususiyati buyicha turlari. Oddiy, guruhli va kombinatsiyali jadvallar. Statistika jadvallarini tuzishning asosiy qoidalari. Jadvallarni o'qish va tahlil qilish.

Statistikada grafik usuli. Statistikada grafiklarni qo'llanishining rivoji, unda A. Krome, U. Pleyfer, A. Kettle, L. Bizov va boshqalarning xizmatlari. Grafiklarning asosiy elementlarini (qism, unsurlari) tuzish qoidalari.

Grafiklarning turlari. Diagrammalar, xaritogrammalar va statistika egri chiziqlari. To'plam tuzilmasi, taqsimot qatorlari, hodisa va jarayonlar o'rtasidagi o'zaro bog'lanishlarni grafikda tasvirlash usullari. Hududiy taqqoslashlarni grafiklarda tasvirlash.

Statistika ko'rsatkichlari

Statistika ko'rsatkichlari haqida tushuncha, ularning ahamiyati va funksiyalari. Ko'rsatkichlarning tavsifi, turlari. Statistika ko'rsatkichlariga qo'yilgan asosiy talablar. Sifat, makon, zamon va miqdor aniqliklarni birligida mavjud bo'lishi. Ko'rsatkichlarni nazariy asoslanishi, taqqoslana olishligi, ishonchliligi, aniqliligi. Xatolarning sabab (manba)lari. Ko'rsatkichlarning aniqliligi darajalari.

Statistika ko'rsatkichlari tizimi. Ko'rsatkichlar o'rtasidagi semantik, stoxastik va funksional bog'lanishlar. Iqtisodiy va sotsial indikatorlar, murakkab ijtimoiy - iqtisodiy muammolar bo'yicha monitoring xizmati faoliyati uchun indikatorlar.

Statistika ko'rsatkichlarini ifodalash shakllari. Absolyut (mutlaq) miqdorlar, ularning turlari, o'lchash usullari. Nisbiy miqdorlar: ahamiyati, ifodalash shakllari, turlari. Absolyut va nisbiy miqdorlarni birgalikda (kompleks) qo'llashning muhimligi. O'zbekiston Respublikasida asosiy va joriy statistika ko'rsatkichlarini xalqaro standartlar, tushuncha va qoidalar asosida hisoblashga o'tish borasidagi Davlat dasturining bajarilishi.

O'rtacha miqdorlar

O'tacha miqdor (daraja)lar: mohiyati va ahamiyati. O'rtacha miqdorlar to'g'risidagi ilmiy - amaliy bahslar (I.Zyusmilx, A.Ketle, A.Bauli, K.Djini, A.Boyarskiy, I.Pasxaver, V.Ovsienko va boshqalar). O'rtacha va nisbiy miqdorlar. O'rtacha miqdorlar va guruhlashtirish. O'rtacha miqdorlarni qo'llashning asosiy shartlari.

O'rtacha miqdorlarning klassifikatsiyasi. Analitik va tuzilmaviy o'rtachalar. O'rtacha arifmetik, o'rtacha garmonik va boshqa analitik o'rtachalar. O'rtachalar shakli va turini tanlash muammolari. O'rtacha miqdorlarning matematik xossalari va ulardan foydalanish.

Tuzilmaviy (strukturaviy, pozitsion) o'rtachalar. Moda, mediana, kvartili, detsili va boshqalar. Tuzilmaviy o'rtachalardan statistika tadqiqotlarda qo'llanilishi. *Ko'p o'lchamli o'rtachalar, mohiyati, hisoblash usullari, ahamiyati.*

Variatsiya ko'rsatkichlari

Variatsiya haqida tushuncha, uning mavjudligining sabablari. Variatsiyani statistikada o'rganishning zarurligi va vazifalari. Variatsiyaning absolyut va nisbiy ko'rsatkichlari va ularni hisoblash usullari. Variatsiya kengligi, o'rtacha mutloq (arifmetik) farqlanish, dispersiya, o'rtacha kvadratik (standart) farqlanish. Variatsiyaning nisbiy ko'rsatkichlari: ostsillyatsiya koeffitsienti, variatsiya koeffitsienti va boshqalar. *Variatsiya ko'rsatkichlari o'rtasidagi nisbatlar (bog'lanishlar).*

Dispersiya turlari va dispersiyalarni qo'shish qoidalari. Umumiy dispersiya, guruhlararo dispersiya va guruhlar ichidagi o'rtacha dispersiya. Dispersiyaning muhim matematik xossalari va ulardan foydalanish. *Sheppard tuzatishi: mohiyati, zarurligi*. Muqobil (alternativ) belgi dispersiyasi.

Taqsimot qatorlarida variatsiyani statistikada o'rganish. Taqsimot qonunlari. Iqtisodiy - statistik tadqiqotlarda normal taqsimotning ahamiyati. Empirik va nazariy taqsimotlarning muvofiqliligini baholash mezonlari.

Statistikada tanlama metodi

Tanlama metodi haqida tushuncha. Bozor iqtisodiyoti sharoitida uni qo'llash sabablari va asosiy shartlari. Tanlama metodining nazariy asoslari. Chebishev P.L., Lyapunov A.M., Markov A.A., Bortkevich V.I., Bouli A., Pirson K. Edjvort, Neyman B., Kokren U., Yeyts F., Romanovskiy V. va boshqalarning ilmiy ishlarida tanlama metod nazariyasining rivojlantirilishi. Tanlama kuzatuvining bosqichlari. Bosh va tanlama to'plam. Bosh va tanlama to'plamni tavsiflovchi asosiy umumlashtiruvchi ko'rsatkichlar.

Tanlama to'plamni tashkil qilish usullari. Bosh to'plamdan birliklarni tanlab olish usullari. Tasodifiy, mexanik, tipik, rayonlashtirilgan va boshqa turdagi tanlash usullarining tashkiliy va uslubiy xususiyatlari. Ko'p fazali tanlash, momentli (fursatli) tanlash va kichik tanlama va boshqalar. Anketa usulida tanlama kuzatuvini.

Tanlama kuzatuidagi xatolar. Tanlama to'plamga kirgan birliklarning soni va salmog'i, variatsiya darajasi, ishonch koeffitsienti va boshqa faktorlarning tanlama kuzatuvini xatolariga ta'siri. O'rtacha xato va xatoning yuqori chegarasini aniqlash. Ishonch koeffitsienti va ishonch chegaralari. Tanlama kuzatuvini natijalarini bosh to'plamga tarqatish usullari. Tanlamaning zaruriy miqdorini aniqlash. Iqtisodiy - statistika amaliyotida yoppasiga va tanlama kuzatuvini birga qo'shib o'tkazish (tsenz tadqiqotlari). Moliya - iqtisodiy va sotsial tadqiqotlarda tanlama metodining qo'llanilishi.

O'zaro bog'lanishlarni statistikada o'rganish

Hodisa va jarayonlarni umumiy bog'lanishlari. Bog'lanishlarning statistikada tanilgan turlari va shakllari. Moliya - iqtisodiy ko'rsatkichlarining o'zaro bog'liqligi va ularni statistikada o'rganish vazifalari. Bog'liqliklarni tadqiq qilishda hodisa mazmunini tahlil qilishning ahamiyati.

Bog'lanishlarni statistikada o'rganish usullari: yondosh qatorlar usuli, analitik guruhlash, grafikda tasvirlash, indeks usuli, balans usuli va boshqalar. Iqtisodiy - statistika tadqiqotlarida dispersion tahlilni qo'llanilishi.

Korrelyatsion - regression tahlil. Moliya - iqtisodiyot sohasidagi hodisa va jarayonlarni tahlil qilish uchun regressiya tenglamasining shaklini tanlash. Juft, xususiy va ko'p faktorli korrelyatsiya.

Bog'lanish kuchi (zichligi)ning ko'rsatkichlari. Korrelyatsiya indeksi, determinatsiya koeffitsienti, korrelyatsiyaning chiziqli koeffitsienti, korrelyatsiyaning rang (martaba) koeffitsienti. Bog'lanishlarni baholashning noparametrik usullari. Korrelyatsion - regression tahlil natijalarini baholash.

Sotsial (ijtimoiy) hodisalar o'rtasidagi o'zaro bog'lanishlarni o'rganish usullari.

Ijtimoiy - iqtisodiy hodisalar dinamikasini statistikada o'rganish

Dinamika qatorlari haqida tushuncha. Dinamika qatorlarining turlari, ularni tuzishning asosiy qoidalari (zamon, makon va uslubiy masalalari).

Dinamika qatorlarining asosiy analitik ko'rsatkichlari. Mutloq o'sish (pasayish), sur'ati, qo'shimcha o'sish (pasayish) sur'ati, 1% qo'shimcha o'sish sur'atining absolyut mazmuni. Dinamika qatorlarini tahlil qilishda noan'anaviy ko'rsatkichlardan foydalanish: jadallashtirish (sekinlash) sur'ati, kuchaytirish (bo'shashish) sur'ati va boshqalar. Bozor iqtisodiyoti sharoitida noan'anaviy ko'rsatkichlardan keng foydalanilishi.

Dinamika qatorlarida o'rtachalar. Ular (o'rtacha daraja, o'rtacha o'sish va qo'shimcha o'sish sur'ati)ni hisoblashning o'ziga xos xususiyatlari. Nisbiy va o'rtacha miqdorlardan tuzilgan dinamika qatorlarini o'rganish xususiyatlari.

Dinamika qatorlarining darajalarining komponentlari (tarkibiy qismlari): trend, tsiklik (sh.j. mavsumiy) qism va tasodifiy o'zgaruvchanlik. Dinamika qatorlarida trendni belgilash usullari: qatorlarni yagona asosga keltirish, sirg'anchiq o'rtacha darajalarini hisoblash, analitik tekislash va boshqalar. Mavsumiylik va uni statistikada baholash usullari. *Iqtisodiy barometrlar haqida tushuncha, ularni hisoblash va foydalanish masalalari. Kon'yuktura statistikasini tashkil qilishning zarurligi.*

Dinamika qatorlarida ekstrapolyatsiya va taxminlash. O'zaro bog'langan (o'zaro aloqali) dinamika qatorlarini tahlil qilish

Iqtisodiy indekslar

Iqtisodiy indekslar: mohiyati, ahamiyati va rivojlanishi tarixi. Indeksning klassifikatsiyasi. Individual va yig'ma (umumiy va guruhli) indekslar. Yig'ma indeksning sintetik va analitik xossalari. Agregat indeksi - yig'ma indeksning asosiy shaklidir.

Miqdoriy ko'rsatkichlar indekslari. Indekshtiriladigan miqdorlarni bir o'lcham (andoza)ga keltirish muammolari. Muhim miqdoriy ko'rsatkichlar indekslari.

Sifat ko'rsatkichlar indeklari: baho, tannarx, foiz stavkalari va boshqalar. Baho indekslarini hisoblashda vazn masalasi. E.Laspeyres (F.Virst), G.Paashe, (T.Mann), A.Marshall (F.Edjvort), I.Fisher indeklari. O'rtacha darajaning dinamikasini indeks metodi yordamida o'rganish. Indekslar o'rtasida bog'liqlik.

Faktor indeks analizi. Iqtisodiy ko'rsatkich va qo'shimcha o'sish (absolyut va nisbiy) faktorlari hissasini baholash.

Hududiy indekslar.

Makroiqtisodiy analizda indekslardan foydalanish. Makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni mamlakatlararo taqqoslash, deflyator - indekslar, iste'mol baholari indeksi, qimmatli qog'ozlar bozori holatini o'rganuvchi (fond) indekslar va boshqalar.

Tarkibiy tuzilishni statistikada o'rganish

Tarkibiy tuzilishning (struktura) mohiyati va o'rganish vazifalari. Struktura va strukturaviy siljish ko'rsatkichlari. Strukturaviy siljishlarni yig'ma holda baholash usullari: chiziqli koeffitsient, kvadratik koeffitsient. K.Gatevning integral koeffitsienti, Salai indeksi.

Konsentratsiya va markazlashuvning statistik ko'rsatkichlari. Aholi daromadlari, sarf va iste'moli, mulkiy tabaqalanishini ifodalashda Lorents egri chizig'i va Djini koeffitsientidan foydalanish. *To'plam strukturasi va uni o'zgarishini grafikda tasvirlash.*

3. AMALIY MASHG'ULOTLAR MAVZUSINING MAZMUNI

Statistika kuzatuv materiallariga ishlov berish (majmualash, guruhlash, statistika jadvallari)

Statistika ma'lumotlarini guruhlash. Guruhlashtirish belgisini tanlash, guruh va guruhlar orasidagi intervalni belgilash.* Variatsiya ko'rsatkichlaridan guruhlashtirishda foydalanish. Guruhlashtirish natijalarini iqtisodiy - statistik baholash.* Statistikada ko'p o'lchamli guruhlash: mohiyati, usullari.

Statistika ko'rsatkichlari

Absolyut (mutlaq) miqdorlar: asosiy turlari, hisoblash turlari.* Nisbiy miqdorlar, ularning mohiyati, ahamiyati, ifodalash shakllari, turlari.*

O'rtacha miqdorlar

Analitik o'rtachalar: arifmetik o'rtacha, garmonik o'rtacha va boshqa turdagi analitik o'rtacha miqdorlarni hisoblash.* O'rtacha turini tanlash mezonlari. O'rtacha miqdorlarning matematik xossalari va ulardan foydalanish.

Variatsiya ko'rsatkichlari

Variatsiyaning absolyut va nisbiy ko'rsatkichlari va ularni hisoblash.* Dispersiyalarni qo'shish qoidasi.*

Statistikada tanlama metodi (kuzatuv)

Tanlama to'plamni tashkil qilish usullari. Vakillilik xatosi, uning darajasiga ta'sir etuvchi faktorlar.* Turli usullar yordamida tanlama to'plamni tashkil qilishdagi o'rtacha xato va xatoning yuqori chegarasini hisoblash. Tanlama kuzatuv natijalarini baholash va bosh to'plamga tarqatish usullari. Tanlamaning zaruriy (optimal) miqdorini aniqlash.

O'zaro bog'lanishlarni statistikada o'rganish

O'zaro bog'lanishlarni statistikada o'rganish. Iqtisodiy - statistik tadqiqotlarda dispersion tahlilni qo'llanilishi. Korrelyatsion - regression tahlil.* Regressiya tenglamasi, uning parametrlarini hisoblash usullari.* Bog'lanish (zichlik) kuchi ko'rsatkichlari, ularni hisoblash va baholash.*

Ijtimoiy - iqtisodiy hodisalar dinamikasini statistikada o'rganish

Dinamika qatorlarining turlari, ularni tuzish qoidalari.* Ijtimoiy - iqtisodiy hodisalar dinamikasining analitik ko'rsatkichlari.* Nisbiy va o'rtacha miqdorlardan tuzilgan dinamika qatorlarini o'rganish xususiyatlari. Dinamika qatorlarida o'rtachalar.* Dinamika qatorlarini qayta ishlash usullari.* Dinamika qatorlarida barqarorlik va o'zgaruvchanlik, mavsumiylikni baholash. Dinamika qatorlarida ekstrapolyatsiya va taxminlash. Iqtisodiy barometrlar. Kon'yuktura statistikasi.

Iqtisodiy indekslar

Individual indekslar.* Yig'ma indekslar.* Yig'ma indekslarning shakllari: agregat shakli va o'rtacha indekslari.* Doimiy va o'zgaruvchan asosli va vaznli indekslar. O'rtacha darajalar dinamikasini indekslar yordamida tahlili.* O'zgaruvchan va o'zgarmas tarkibli yig'ma indekslar, struktura siljishi indeksi.* Faktorli indeks analizi. Makroiqtisodiy tadqiqotlarda indekslardan foydalanish.

Tarkibiy tuzilishni statistikada o'rganish

Tarkibiy tuzilish (struktura) va tarkibiy tuzilishdagi o'zgarishlarni statistikada baholash.* Konsentratsiya va markazlashuvning statistik ko'rsatkichlari.* Lorents egri chizig'i. Djini koefitsienti va boshqalar.*

4. TAVSIYA ETILAYOTGAN MAVZULAR BO'YICHA KO'RGAZMA - NAMOIYISH MATERIALLARI, O'QUV FILMLARI VA BOSHQA DIDAKTIK MATERIALLAR RO'YXATI

- - Ko'rgazma - namoyish materiallari ro'yxati

Barcha mavzular bo'yicha statistika jadvallari, chizmalar va grafiklardan foydalaniladi.

IMF, WBank, UNStat, Eurostat, MDH statkomiteti, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining statistikaga oid materiallari (yilnomalar, ko'rsatmalar, yo'riqnomalar, statistika shakllari) o'quv mashg'ulotlarini o'tkazish jarayonida ko'rsatiladi va foydalaniladi.

- - Amaliyot darslarini o'tkazishda statistikaga oid standart dasturlardan foydalaniladi.
- - "Internet" tizimi materiallaridan keng foydalanish ko'zda tutiladi.

5. O'ZLASHTIRISHNING NAZORATI

«Statistika» fanining I - qismini talabalar tomonidan o'zlashtirilishi nazoratning quyidagi turlari yordamida baholanadi: Joriy baholash (12,6 ballgacha), oraliq baholash (25,2 ballgacha) va yakuniy baholash (16,2 ballgacha); jami 54 ball. Bu fan uchun belgilangan maksimal balldir.

Nazorat ishlarini o'tkazishda talabalarning darslarga qatnashuvi, faolligi, o'quv va qo'shimcha holda ilmiy - uslubiy adabiyotlardan, «internet» tizimidan va real ijtimoiy - iqtisodiy statistika ma'lumotlaridan foydalanishi va boshqa faolligi e'tiborga olinadi.

6. ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining qonuni "Davlat statistikasi to'g'risida"(12.12.2002). //Xalq so'zi, 2002 yil 26 dekabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni "O'zbekiston Respublikasi Makroiqtisodiyot va statistika vazirligini qayta tashkil etish to'g'risida".//Xalq so'zi, 2002 yil 26 dekabr.

3. Abdullaev g'.A. Statistika nazariyasi. Darslik, - T., 2002.
4. Eliseeva Z., Yuzbashev M.M. Obshchaya teoriya statistiki. Uchebnik, 4 - izdanie, - M.: FiS, 1999.
5. Sagatov N.M. Statistika. Darslik, - T., 2003.
6. Teoriya statistiki. Ucheb./Pod. red. R.A.Shmoylovoy. - M. FiS, 2001.
7. Teoriya statistiki s osnovami teorii veroyatnostey. Pod. red. I.I.Eliseevoy., - M.: Yuniti - Dana, 2001.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Adamov V.E. Faktorniy indeksniy analiz. - M.: Statistika, 1977.
2. Allen R. Ekonomicheskie indeksi. - M.: Statistika, 1980.
3. Aksenova T.V. Rasprostranenie informatsii iz statisticheskix baz dannix.//Voprosi statistiki, 5/2000.
4. Allen L.Webster "Applied Statistics for Business and Economics". Second Edithion. IRWIN,1995.
5. Belyaevskiy I.K. Statistika v teorii i prikladnix issledovaniyax.//Voprosi statistiki, 6/1999.
6. Borovikov V.P. Rusifitsirovannaya versiya "Statistica" - sistemniy podxod k analizu ekonomicheskix dannix.//Voprosi statistiki, 9/2000.
7. Bizov L.A. Graficheskie metodi v statistike, uchete i planirovanie. - M.: Gosplanizdat, 1940.
8. Venetskiy I.G. Venetskaya V.I. Osnovnie matematicheskie ponyatiya i formuli v ekonomicheskom analize. - M.: Statistika, 1974.
9. Deev G.I. Nesploshnoe statisticheskoe nablyudenie (problemi, metodi, texnologiya, organizatsiya). Monografiya. - M.: MIPK Goskomstata Rossii, 2000.
10. Djesson. Metodi statisticheskix obsledovaniy. - M.: FiS, 1985.
11. Djini K. Srednie velichini. - M.: Statistika, 1979.
12. Kazinets L.S. Teoriya indeksov - M.: Gosizdat, 1963.
13. Kevesh P. Teoriya indeksov i praktika ekonomicheskogo analiza. - M.: FiS, 1990.
14. Kendel M., Vremennie ryadi. - M.: Statistika, 1981.
15. Kokren U. Metodi viborochnogo issledovaniya. - M.: Statistika, 1976.
16. Kotlyarovskaya T.I. i dr. Sovremennaya kontseptsiya kachestva statisticheskix dannix i eyo ispolzovaniya v statisticheskoy praktike. //Voprosi statistiki, 5/2002.

17. Lind D.H., Mason R.D. "Basic statistics for Business and Economics" R.Irvin, inc, 1994.
18. Mills F. Statisticheskie metodi. - M.: Gosstatizdat, 1958.
19. Mixaylova T.M., Yuzbashev M.M. O mnojestvennosti pokazateley priznaka.//Voprosi statistiki, 9/2001.
20. R.I. Levin, D.S. Rubin "Statistics for managements." Prentice Hall, Englewood Cliffs, N.Jersey, 1994.
21. Statisticheskiy slovar. - M.: Finstatinform. 1996.
22. Sokolin V.L. Sistema Gosudarstvennoy statistiki: taktika i strategiya razvitiya.//Voprosi statistiki, 1/2001.
23. Simchera V.M. i dr. Zarubejniy opit postroeniya i publikatsii dolgovremennix istoriko - statisticheskix ryadov.// Voprosi statistiki, 10 - 11/2000.
24. Simchera V.M. i dr. Entsiklopediya statisticheskix publikatsiy: X - XX vv. - M., 2001.
25. Ferster, Rents. Metodi korelyatsionnogo i regressionnogo analiza. - M.: FiS, 1981.
26. Xarchenko L.P. Istoriya statistiki. Ucheb. pos. - Novosibirsk: 1997.
27. Hanke J.E., Reitsch A.G. "Understanding Business Statistics". Second edition, R.Irvin, inc, 1994.
28. Yeyts F. Viborochniy metod v perezpisyax i obsledovaniyax. - M.: Statistika, 1965.
29. Shvirkov V. Kriticheskiy analiz statisticheskix shkol zapada.//Voprosi statistiki, 4/1997.
30. Pryaxina E.V, Bojko V.P. Perspektivnaya texnologicheskaya sxema elektronnoy obrabotki statisticheskix dannix.//Voprosi statistiki, 9/2000.
31. Sheynin O.B. Teoriya statistiki: istoricheskiy eskiz.// Voprosi statistiki, 9/2002.

«STATISTIKA» FANINING II - QISMI (MAKROIQTISODIY STATISTIKA) DASTURI

Makroiqtisodiy statistikaning asosiy masalalari

Makroiqtisodiy barqarorlashtirish va sehrli to'rtburchak vazifalarini bajarishda makroiqtisodiy izlanishlarning zarurligi va ahamiyati. Makroiqtisodiy statistikaning predmeti, kursning strukturasi. Makroiqtisodiy statistika muammolari haqida ilmiy -

amaliy bahslar. Makroiqtisodiy statistikada qo'llaniladigan umumilmiy metodlar, maxsus yondashuvlar, iqtisodiy - matematik metodlar.

Makroiqtisodiy statistikaning ko'rsatkichlari tizimi. O'tish iqtisodiyoti davrida makroiqtisodiy statistikaning ko'rsatkichlarini milliy tizimini tuzish xususiyatlari. Mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy - siyosiy xavfsizligi ko'rsatkichlari. Milliy raqobatbardoshlik: mohiyati, omillari, ko'rsatkichlari.

Muhim umumiqtisodiy tasniflar, guruhlashtirishlar, nomenklaturalar va ularning makroiqtisodiy izlanishlardagi ahamiyati. Milliy iqtisodiyotning tarmoqlari, sektorlari, bloklari klassifikatsiya (tasnifi)si, iqtisodiy faoliyat, mahsulot va xizmatlarni klassifikatori.

O'zbekiston Respublikasida MHT (milliy hisoblar tizimi)ni joriy etish va asosiy statistikasi jahon andoza (standart)lari asosida reformatsiya qilish borasidagi vazifalar, erishilgan yutuqlar va muammolar. Bu boradagi Davlat dasturi (VM ning 24.08.94yildagi № 433 qarori) va uning bajarilishi.

Aholi va mehnat resurslari statistikasi

XXI asrda yuz beradigan demografik holat va aholi statistikasining vazifalari. Aholining soni, tarkibi, kategoriyalari va joylanishi ko'rsatkichlari. Aholining tabiiy va mexanik harakati statistikasi. Aholini kutiladigan o'rtacha umr ko'rishi ko'rsatkichlari va ularni hisoblash. Aholining kelajakdagi sonini hisoblash metodlari. Aholini ijtimoiy tavsiflash ko'rsatkichlari: bilim ko'rsatkichlari, aholini sog'lig'i (yoki kasallanishi) va tibbiy yordamga, toza suvga va sanitariyaga ega bo'lish imkoniyatlari.

Mehnat resurslari statistikasi: mohiyati tarkibi, harakati. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 31.01.2002 dagi 42 - sonli "Aholini ish bilan ta'minlanganligini hisobga olish tizimini takomillashtirish to'g'risida" gi qarori va statistikaning vazifalari. Mehnat resurslarining hisobot balanslarini tuzish va iqtisodiy - statistik tahlil qilish. Mehnatga yaroqli aholining demografik yuklama ko'rsatkichlari. Mehnat resurslarining sifat ko'rsatkichlari: bilim potentsiali, bilim darajasi, iqtisodiy bahosi, PROON - UNDP ning inson taraqqiyoti dasturidagi boshqa ko'rsatkichlar.

Iqtisodiy faol va nafaol aholi. Ishchi kuchi soni, tarkibi, harakati va sifati ko'rsatkichlari.

Bandlik statistikasi ko'rsatkichlari. Bandlikdagi statusi bo'yicha aholi klassifikatsiyasi. Ish bilan bandlarning soni, tarkibi va harakati statistikasi. Ishlamayotganlar va ishsizlar statistikasi. Ishsizlikning shakllari, turlari va darajalari. Ishsizlik darajasining dinamikasi va ishsizlikning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlarini statistikada baholash.

Milliy boylik statistikasi

Milliy boylik - makroiqtisodiy tahlilning tayanch nuqtasi, mamlakatning iqtisodiy qudratini ifodalovchi ko'rsatkichdir. Milliy boylikning tarkibi, hajmi va dinamikasini baholash borasidagi ilmiy - amaliy qarashlar (R.Goldsmit, Dj.Kendrik, A.Vaynshteyn, L.Nesterov, E.Buxvald, N.Fedorenko, V.Faltsman, boshqalar). MHT doirasida milliy boylikning klassifikatsiyasi va O'zbekiston Respublikasidagi milliy amaliyot. BMT va Jahon Bankining Milliy boylikning tarkibi, hajmi, strukturasi va dinamikasini hisoblash borasidagi yangicha yondashuvlari (J.Dikson va K.Hamilton). *Aktivlar va passivlar balansi (BMTning 1993 yildagi MHTi standarti). Mamlakat milliy boyligi. Ishlab chiqarilgan (fizik) kapital: mohiyati, tarkibi, baholash va dinamikasini statistikada o'rganilishi.*

Asosiy fondlarning makroiqtisodiy statistikasi. Asosiy fondlarning klassifikatsiyasi, baholash va amortizatsiya ajratmalarini hisoblash usullari. Asosiy fondlarning holati, harakati va tovar ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasida foydalanish ko'rsatkichlari. Mehnatni asosiy fondlar bilan qurollanishi, mehnat unumdorligi, mahsulot va xizmatlarni asosiy fondlarga talabchanligi ko'rsatkichlarini birgalikda o'rganish. *Ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishning (tarmoq, yig'ma) ko'rsatkichlari. Aylanma kapital statistikasi.*

Tabiiy kapital: mohiyati, tarkibi, milliy boylik hajmini hisoblashda uni baholash metodlari.

Inson kapitali. XXI asrda inson kapitalining iqtisodiy o'sish va rivojlanishdagi ahamiyatini o'zgarishi. Inson kapitali statistikasining uslubiyat va tashkiliy jihatlari. O'zbekiston respublikasida milliy boylik statistikasini ahvoli, jonlantirish va rivojlantirish muammolari.

Yalpi ichki mahsulot va yalpi milliy daromad statistikasi

Xalq xo'jaligi balansi va Milliy hisoblar tizimining asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlari. Yalpi ishlab chiqarish, oraliq iste'moli, qo'shilgan qiymat, yalpi ichki mahsulot, yalpi milliy daromad va boshqa ko'rsatkichlar. Bu ko'rsatkichlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, ularning mazmuni va ahamiyati. Mamlakatning iqtisodiy potentsiali, rivojlanishi darajasini baholashda va hamda xalqaro taqqoslashlarda qo'llaniladigan markaziy ko'rsatkich - YaIMdir.

YaIM hajmini hisoblash metodlari: ishlab chiqarish (yalpi qo'shilgan qiymatlar yig'indisi), pirovardida foydalanish ($GDRqS+I+G+Xp$) va taqsimot (birlamchi daromadlarni yig'indisi) metodlari. *Ekologik YaIMni hisoblash muammolari. Pinxona iqtisodiyot: faoliyat turlari va ko'lami. Pinxona iqtisodiyot hajmini*

statistikada hisoblash metodlari. YaIM hajmini hududlar (regionlar) bo'yicha hisoblash muammolari va ularning echimlari.

YaIM hajmini ishlab chiqarish metodida hisoblash. Xalq xo'jaligi tarmoqlari, sektorlari, bloklarida va hududlarida yalpi ishlab chiqarish, yalpi va sof qo'shilgan qiymat ko'rsatkichlarini hisoblash xususiyatlari.

YaIM hajmini o'zgarmas (solishtirma) baholarda baholash metodlari (baho indeksi orqali deflyatorlashtirish, ikkiyoqlama deflyatorlashtirish, bazis (tayanch) davri ko'rsatkichini fizik hajm indeksi yordamida ekstrapolyatsiya qilish va boshqa metodlar). YaIM hajmini AQSh dollarida (rasmiy almashuv kursi va RRR\$ - valyutani xarid qobiliyati pariteti asosida) qayta baholash. YaIMning hajmini va uning qismlarining xalqaro taqqoslash metodikasi.

YaIM hajmi va dinamikasini faktor analizi. Bo'linmagan qoldiq, uni faktorlar hissasiga bo'lish (taqsimlash) muammolari.

Milliy daromad statistikasi. Yalpi va sof milliy daromad. Milliy ixtiyordagi daromad va boshqalar.

Moliya va bahoning makroiqtisodiy statistikasi

Baho statistikasi. Baho statistikasining vazifalari va ko'rsatkichlari. *MHTda qo'llaniladigan baho turlari va ularni statistikada o'rganish metodlari.* Inflyatsiya, uning sabablari va oqibatlarini statistikada o'rganish. YaIM deflyatori va iste'mol baholari indeksi. Iste'mol savati. Iste'mol baholari indeksini hisoblash uslubiyati. Statistikada hisoblanadigan boshqa indeks - deflyatorlar. Pulning qadrsizlanishi, milliy valyutani xarid quvvatining o'zgarishi, daromadlar va omonatlarning indeksatsiya qilinishi. *Valyutalar xarid quvvatini mamlakatlarga solishtirish: aksiomalari va metodlari (EKSh, Gri - Kamis, Jerardi, VAN Eyzeren va boshqalar).*

Makroiqtisodiy moliya statistikasi. Moliya tizimi va moliyaning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari. Davlat moliyasi statistikasi (GFS). Byudjet klassifikatsiyalari va davlat byudjetining strukturasi. Kengaytirilgan hukumat byudjeti. Byudjetdan tashqari maqsadli maxsus fondlar. Davlat krediti. Byudjet defitsiti va uning defitsitligi ko'rsatkichlari. Inflyatsiya sharoitida davlat moliyasini statistikada o'rganish muammolari.

Byudjet - soliq siyosatini barqarorligini statistikada o'rganish. Soliqlarni elastikligi va o'zgaruvchanligi. Soliq tizimini va soliq faoliyatini baholash. Soliq potentsiali (imkoniyati) va haqiqiy soliq koeffitsienti.

Xalqaro tashkilotlar va xorij mamlakatlari statistikasida moliya, soliqlar va soliqa tortish masalalarining o'rganilishi.

Pul muomalasi va kredit statistikasi. Pul muomalasi va kreditning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari. Pul agregatlari va iqtisodiyotni monetizatsiyalashtirish ko'rsatkichlari. Pulning aylanish tezligi. I.Fisherning ayirboshlash tenglamasi va inflyatsiya faktorlarini statistikada baholash. Iqtisodiyotni pulga bo'lgan ehtiyoji va uning qondirilishi. Kredit qo'yilmalari va foiz stavkalarini statistikada o'rganish. Fond bozorining statistikasi. Fond indeksleri (DOU - Djons, Futsi, Dax, Nikkey, RTS va boshqalar).

To'lov balansi - makroiqtisodiy moliya statistikasining muhim tarkibiy qismidir. To'lov balansi - iqtisodiyotni makroiqtisodiy analiz qilish va taxminlashtirishning muhim elementidir. To'lov balansining asosiy tushunchlari, klassifikatsiyalari, ko'rsatkichlari. To'lov balansining turli qismlari va ko'rsatkichlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar. To'lov balansining saldosi haqida tushuncha, uning turlari. Joriy harakatlar saldosi, kapital va moliya resurslarining harakati saldosi, to'lov balansining umumiy saldosi. *To'lov balansi, xalqaro investitsiya bilan bog'liq bo'lgan fikr (qarashlar) va MHT o'rtasidagi aloqalar.*

Aholining turmush darajasi statistikasi

Aholi turmush darajasi ko'rsatkichlari tizimi. Uy xo'jaligining daromadlari ko'rsatkichlari (BMTning MHTi va O'zbekiston Respublikasi statistikasi amaliyotida).

Aholining sarflari, moddiy buyumlar va xizmatlar iste'molini statistikada o'rganishning asosiy yo'nalishlari. Aholining iste'mol boyligi va aholini uy - joy bilan ta'minlanishi ko'rsatkichlari. Aholi turmushining sifat ko'rsatkichlari, ularni hisoblash va tahlil qilish metodlari.

Aholini daromadlar, iste'mol va iste'mol boyligi darajalari bo'yicha tabaqalanishini statistikada o'rganish metodlari (K.Djini indeksi, Lorents egri chizig'i, detsili koeffitsienti va boshqalar). *Qashshoqlik statistikasi. Aholi turmush darajasini umumlashtiruvchi ko'rsatkichlari PROON (UNDR)ning inson taraqqiyoti to'g'risidagi yillik ma'ruzalari. Inson taraqqiyoti indeksi (HDI): zaruriy ma'lumotlar, hisoblanadigan darajalar va yig'ma ko'rsatkichni modellashtirish.*

Iqtisodiyotning samaradorligi statistikasi

Iqtisodiyotning samaradorlik ko'rsatkichlari tizimi. Tovar ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasida jalb qilingan va iste'mol qilingan resurslardan foydalanish samaradorligi ko'rsatkichlari.

Mehnat unumdorligi, kapital qaytimi va boshqa ko'rsatkichlarning darajasi va dinamikasini statistikada o'rganish. Yalpi ichki mahsulotning mehnatga, mehnat haqiga, material sarfiga, amortizatsiyaga va energiya sarfiga talabchanlik darajalarini

hisoblash va xalqaro solishtirish. Tashqi iqtisodiy aloqalar samaradorligini statistikada baholash. Milliy iqtisodiyotni samaradorligi darajasi va dinamikasini yig'ma (umumlashtirilgan) holda baholash.

3. AMALIY MASHG'ULOTLAR MAVZUSINING MAZMUNI

Aholi va mehnat resurslari statistikasi

Aholining soni, tarkibi, va joylanishi ko'rsatkichlari. Aholining tabiiy va mexanik harakati statistikasi.* Aholining kelajakdagi soni va strukturasi taxminlash metodlari.* PROONda inson taraqqiyoti indeksini hisoblanishi va tahlil qilinishi.

Mehnat bozori statistikasi.* Ishchi kuchining soni, sifati va harakati mehnat resurslari balansi statistikasi.* Bandlik va ishsizlik statistikasi.*

Milliy boylik statistikasi

Ishlab chiqarilgan va ishlab chiqarilmagan aktivlarning hajmi, strukturasi va dinamikasi statistikasi. Aktivlar va passivlar balansi: tuzish va tahlil qilinishi. Asosiy fondlarning makroiqtisodiy statistikasi.* Klassifikatsiyasi, baholash va amortizatsiya ajratmalarini hisoblash metodlari.* Asosiy fondlar balanslari.* Asosiy fondlarning holati, harakati va tovar ishlab chiqarish sohasi va xizmat ko'rsatish sohasida foydalanish ko'rsatkichlari.* Ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishning tarmoq va yig'ma ko'rsatkichlarini hisoblash.*

Moddiy aylanma kapital statistikasi. Tabiiy kapital statistikasi. Milliy boylikning boshqa muhim elementi – inson kapitali statistikasi, uni O'zbekiston Respublikasida vujudga keltirish

YaIM va yalpi milliy daromad statistikasi

Yalpi ishlab chiqarish, oraliq iste'mol va qo'shilgan qiymat hajmini hisoblash metodikasi.* YaIM hajmini hisoblash metodlari.* Regional YaIM, ekologik YaIMni hisoblash muammolari, ularning echimlari. Pinxona iqtisodiyotning ko'lamini statistika metodlarida baholash. YaIM ko'rsatkichlarini o'zgarma (solishtirma) baholarda va AQSh dollarida baholash metodlari.* YaIMning hajmi va dinamikasini faktor (omiliy) tahlili.* Yalpi va sof milliy daromad.* Milliy ixtiyordagi daromad.

Moliya va bahoning makroiqtisodiy statistikasi

Baho va tariflar turlari va ularni o'rganishning statistikadagi metodlari. YaIM deflyatori va iste'mol baholari indeksi va ularni hisoblash metodlari.* Milliy valyutaning sotib olish quvvatini xalqaro solishtirish. Byudjet klassifikatsiyasi va davlat byudjeti tuzilmasi, kengaytirilgan hukumat byudjeti.* Pul agregatlari,

iqtisodiyotni monetatsiyalashtirish ko'rsatkichlari.* Pul massasining aylanish tezligi.
I. Fisherning ayriboshlash tenglamasi va inflyatsiya faktorlarini (omillarini) statistikada baholash.* Kredit qo'yilmalari, foiz stavkalarini statistikada o'rganish.* Qimmatli qog'ozlar bozori holatining indeksi.* To'lov balansi: tuzish va tahlil qilish uslubi.*

Aholi turmush darajasi statistikasi

Uy xo'jaligi daromadlari ko'rsatkichlari. Moddiy buyumlar va xizmatlar iste'molini tahlili.* Hayotning sifat ko'rsatkichlari, ularni hisoblash usuli va tahlili.* Aholi daromadi, iste'moli va iste'mol boyligi bo'yicha tabaqalanishini statistikada o'rganish.* Inson taraqqiyoti indeksini modellashtirish.

Iqtisodiy samaradorlik statistikasi

Mehnat unumdorligi, fond (kapital) qaytimi darajalari va dinamikasini statistikada o'rganish.* YaIM ni mehnat, mehnat haqi, amortizatsiya, moddiy sarflar va energiyaga talabchanligi ko'rsatkichlarini hisoblash va analizi metodlari.* Milliy iqtisodiyot samaradorligi darajasi va dinamikasini yig'ma baholash metodi.*

4. TAVSIYA ETILAYOTGAN MAVZULAR BO'YICHA KO'RGAZMA - NAMOYISH MATERIALLARI, O'QUV FILMLARI VA BOSHA DIDAKTIK MATERIALLAR RO'YXATI

- - Ko'rgazma - namoyish materiallari ro'yxati

Barcha mavzular bo'yicha statistika jadvallari, chizmalar va grafiklardan foydalaniladi.

IMF, WBank, UNStat, Eurostat, MDH statkomiteti, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining statistikaga oid materiallari (yilnomalar, ko'rsatkichlar, yo'riqnomalar, statistika shakllari) o'quv mashg'ulotlarini o'tkazish jarayonida ko'rsatiladi va foydalaniladi.

- - Amaliyot darslarini o'tkazishda statistikaga oid standart dasturlardan foydalaniladi.
- - "Internet" tizimi materiallaridan keng foydalanish ko'zda tutiladi.

5. O'ZLASHTIRISHNING NAZORATI

Yaxlit «Statistika» fanining II - qismini talabalar tomonidan o'zlashtirilishi nazoratning quyidagi turlari yordamida baholanadi: Joriy nazorat (12,6 ballgacha),

oraliq nazorat (25,2 ballgacha) va yakuniy nazorat (16,2 ballgacha); jami 54 ball. Bu fan uchun belgilangan maksimal balldir.

Nazorat ishlarini o'tkazishda talabalarning darslarga qatnashuvi, faolligi, o'quv va qo'shimcha holda ilmiy - uslubiy adabiyotlardan, «internet» tizimidan va real ijtimoiy - iqtisodiy statistika ma'lumotlaridan foydalanilishi va boshqa faolligi e'tiborga olinadi.

6. ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. Gosudarstvennaya Programma perexoda Respubliki Uzbekistan na prinyatuyu v mejdunarodnoy praktike sistemu ucheta i statistiki. //Ekonomika i statistika», 1995 g., №1 - 2.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 31.01.2001 dagi 42 - sonli qarori “Aholining ish bilan ta'minlanganini hisobga olish tizimini takomillashtirish to'g'risida”.
3. Minmakroekonomstat Respubliki Uzbekistan. Gosudarstven - niy Departament statistiki “Instruktsiya po sostavleniyu balansov trudovix resursov” (otchetnix). - T., 2002.
4. Kurs sotsialno - ekonomicheskoy statistiki. Ucheb. Pod red. M.G.Nazarova. - M: Finansi i statistika, 2002.
5. Ekonomicheskaya statistika. Ucheb./Pod red. Yu.Ivanova – M.: Infra - M, 1999.
6. Makroekonomicheskaya statistika. Pod. red. Salina V.N., Ucheb. pos. - M.: Delo, 2001.
7. The World Bank “World Development Indicators. 2002”, 2003.
8. Sidenko A.V. i dr. Mejdunarodnaya statistika. Ucheb. - M.: Delo i Servis, 1999.
9. The World Bank “World Development Report, 2002.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Abdullaev g'.A. Makroiqtisodiy statistika. O'quv qo'llanma. - T.: Mehnat, 1998.
2. Djilbert M., Krevis I. Mejdunarodnie sravneniya natsionalnogo produkta i urovnya tsen/ Per. s angl. - M.: Statistika, 1962.
3. Gelvanovskiy M.I., Jukovskaya V.M, O metodax mejstranovogo sopostavleniya pokazateley konkurentasposobnosti. // Voprosi statistiki, 3/2000.
4. Shodiev X.A., Hamraev M. Moliya statistikasi. - T.: Ibn - Sino, 2002.

5. UNDP, 2002. Human Development Report. N.Y. Oxford University Press.
6. Eroshkina S.B. Platejnyy balans v sisteme makroekonomicheskix pokazateley.//Voprosi statistiki, 4/2002.
7. Ivanov Yu. Primenenie mejdunarodnix standartov a rossiyskoy statistiki.//Voprosi ekonomiki, 3/2001.
8. Gelvanovskiy M.I. i dr. Natsionalnaya konkurentosposobnost: ponyatie, faktori, pokazateli.//Voprosi statistiki, 12/1999.
9. Gorbacheva T.L., Rijikova Z.A. Metodologicheskie podxodi izmereniya zanyatosti v neformalnom sektore ekonomiki// Voprosi ekonomiki, 4/2002.
10. Volkonskiy V.A., Koryagina T.I. Ofitsialnaya i tenevaya ekonomika v realnosti i statistike//Ekonomika i matematicheskie metodi, 4/2000.
11. Vorob'eva I.V., Zaytseva N.V. Sovremennye problemi prepodavaniya sotsialno - ekonomicheskoy statistiki//Voprosi statistiki, 6/2000.
12. Kevesh A.L. i dr. O kompleksnoy programme razvitiya sistemi standartnix ekonomiko - statisticheskix klassifikatsiy i registrov i ix vnedreniya v statisticheskuyu informatsionnuyu sistemu v 2001 - 2005 godax.//Vestnik statistiki, 8/2001.
13. Kondrateva I.I. i dr. Problemi sovershenstvovaniya kataloga statisticheskix pokazateley//Voprosi statistiki, 2/2001.
14. Kremlev N.D. Problemi otsenki urovnya jizni naseleniya.// Voprosi statistiki, 8/2001.
15. Makroiqtisodiy statistika. – T.: TDIU, 2000.
16. Mejdunarodnaya standartnaya otraslevaya klassifikatsiya vsekh vidov ekonomicheskoy deyatel'nosti. – OON, 1990.
17. Mixaylova T.M. O edinatsax vremeni v statisticheskix pokazatelyax//Voprosi statistiki, 9/2001.
18. Motorin R.N. Problemi modelirovaniya makroekonomicheskix pokazateley //Voprosi statistike, 2/2001.
19. Nesterov L.I., Ashirova G.T. Metodi otsenki prirodnix resursov stran v mejdunarodnoy statistike//Voprosi statistiki, 8/2001.
20. Ostapovich G.V. O sisteme indikatorov tsiklichnosti ekonomiki //Voprosi statistiki, 12/2000.
21. Ponomorenko A.N. Istoricheskie natsionalnie scheta Rossii 1961 - 1990//Ekonomicheskiy jurnal VShE. № 1,2,3/2001.
22. Problemi ekonomicheskoy otsenki i ispolzovaniya natsionalnogo bogatstva strani //Ekonomist, 12/2001.

23. Predlozheniya po raschetu natsionalnogo bogatsva primenitelno k SNS. - Statkomitet SNG: 1994.
24. Rafikova N.T. O raschete sapostavimix stoimostnix pokazateley//Voprosi statistiki, 9/2001.
25. Rayskaya N.N., Sergienko Ya.V., Frenkl A.A. Alternativniy podxod v otsenke inflyatsii//Voprosi statistiki, 9/1999.
26. Rekomendatsii po otsenke osnovnix fondov (vklyuchaya passivov v SNS). Statkomitet SNG. - M.: 1996.
27. Rekomendatsii po raschetu vipuska, promejutochnogo potrebleniya i dobavlennoy stoimosti po otraslyam i sektoram ekonomiki". - M.: Statkomitet SNG, 1999.
28. Rukovodstvo po platejnomu balansu: 5 - e izd./ MVB, 1993.
29. Sidenko A.V., Bashkatov B.O., Matveeva V.M. Mejdunarodnaya statistika./Ucheb. –M.: Delo i Servis, 1999.
30. Sistema natsionalnix schetov. Izdaniya sekretariata OON, 1993.
31. Sistema natsionalnix schetov - instrument makroekonomicheskogo analiza. Ucheb. pos./Pod red. Yu.N.Ivanova. - M.: Finstatinform, 1996.
32. Simchera V.M. i dr. Entsiklopediya statisticheskix publikatsiy: X - XX vv. - M.: FiS, 2001.
33. Sovremennye mejdunarodnye rekomendatsii po statistike truda. –M.: Finstatinform, 1994.
34. Torvey R. Indeks potrebitelskix tsen: Metodicheskoe rukovodstvo/Per. s angl. – M.: FiS, 1993.
35. Tyabin V.N. Kompleks makroekonomicheskix modeley inflyatsii // Ekonomika i matematicheskie metodi. 2001, tom 37, №3.
36. Hamraev M.Ya., Hamraev S.S. Milliy boylik statistikasi. O'quv qo'llanma. – T.: TMI, 2002.
37. Chobanu K. Problemi metodologii makroekonomicheskogo analiza na osnove informatsii SNS//Voprosi statistiki, 10/1996.
38. Shmelev N., Kudrov V. Razmishleniya o rossiyskoy ekonomicheskoy statistike// Voprosi statistiki, 6/1996.
39. Ekonomiko - statisticheskij analiz. Ucheb. pos. dlya vuzov. Pod red. prof. S.D.Ilenkovoy. – M: Yuniti - Dana, 2002.

«STATISTIKA» FANINING III - QISMI, MIKROIQTISODIY (MOLIYA) STATISTIKA DASTURI

Mikroiqtisodiy (moliya) statistikaning asosiy masalalari

Mikroiqtisodiy (moliya) statistikaning predmeti, metodlari va bozor iqtisodiyoti sharoitidagi vazifalari.

Bozor islohotlarini chuqurlashtirish sharoitda moliyaviy barqarorlashtirishning o'рни va ahamiyati. Makroiqtisodiy statistika, milliy hisobchilik va mikroiqtisodiy (moliya) statistika fanlarini o'zaro aloqalari va kelgusida ularning integratsiyalashuvi masalalari. Moliya scheti va moliya resurslarli balansi.

Mamlakatda moliya tizimi va moliya statistikasi. Moliya statistika ko'rsatkichlari tizimi. Ichki iqtisodiyot sektorlari moliyasi statistikasi: Nomoliyaviy tashkilotlar, moliyaviy tashkilotlar, davlat muassasalari, uy xo'jaligiga xizmat qiluvchi notijoriy tashkilotlar, uy xo'jaligi sektorlarining moliyasi statistikasi. Qolgan dunyo moliyasi statistikasi.

Moliya statistikasining informatsiya resurslarini takomillashtirish muammolari.

EGRPO. Statisika kuzatuvchi ob'ektlarining Bosh to'plami. Moliyaviy informatsiyani to'plash, ishlov berish va tahlil qilishda bank texnologiyasini joriy etish. O'zbekiston Respublikasida moliya, pul muomalasi va kredit statistikasi bo'yicha xalqoro standartlarga o'tish Davlat dasturining bajarilishi. O'zbekiston Respublikasini XVFI(IMF)ning ma'lumotlarini tarqatishning maxsus standartiga ko'shilishi.

Davlat muassasalari sektori moliyasi statistikasi

Davlat boshqaruv idoralari moliyasi statistikasi (DMS) BMTning 1993 yildagi MXTida davlat sektorini belgilanishi. Davlat moliya harakatlari (operatsiyalari) tushunchasi va ularni o'lchash. Davlat moliyasi statistikasi ko'rsatkichlari tizimi. Daromadlar, tushumlar, to'lovlar va sarflar. Xalqaro byudjet klassifikatsiyasi.

Daromadlar va olingan rasmiy transfertlar klassifikatsiyasi. Kengaytirilgan hukumat byudjeti.

Byudjet tahlili. Davlat byudjeti daromadlari strukturasi (tarkibiy tuzilishi) va strukturadagi siljishlarni statistikada baholash. Byudjet disbalansini baholash. Byudjet taqchilligi (defitsiti)ni moliyalashtirish va uni klassifikatsiyasi. Davlat qarzi (kredit)ni klassifikatsiyasi. Inflyatsiya solig'i va emissiya daromadi hamda davlat kreditning moliyaviy barqarorlikka ta'sirini statistikada baholashni.

Soliq - byudjet siyosatini barqarorligini baholash. Daromadlarni tahlili. Soliqlarni elastikligi va egiluvchanligi va dinamikasi. Soliq tizimini baholash (TANZIning diagnostik testi). Soliq faoliyatining tahlili. Soliq potentsiali va haqiqiy soliq koeffitsenti.

Davlat byudjeti sarflarining tahlili.

Sarflar va sof kreditlashning klassifikatsiyasi. Sarflar va sof kreditlashning funktsional, iqtisodiy va boshqa klassifikatsiyasi. Davlat sarflari tiplari (ish xaqi, tovarlar va xizmatlar, subsidiyalar, transfertlar, protsent to'lovlari va kapital qo'yilmalar) va kategoriyalari (joriy sarflar, kapital sarflar, asosiy kapital is'temoli). Davlat sarflarining makro va mikroiqtisodiy oqibatlarini baholash.

O'zbekiston Respublikasi byudjeti tasniflari va davlat byudjeti statistikasining xususiyatlari. O'zbekiston Respublikasi kengaytirilgan hukumat byudjeti statistikasi. Davlat byudjeti daromadlari moddalari klassifikatsiyasi. Davlat byudjeti sarflarini funktsional, iqtisodiy va mahkamaviy klassifikatsiyasi. Kengaytirilgan hukumat byudjeti daromadlari va sarflarining dinamikasi va strukturasi inflyatsiya sharoitida statistikada o'rganish.

Davlat boshqarish idoralari sektorining moliyaviy harakatlarini taxminlash (prognozlashtirish). Daromadlar va transfertlar (soliq va soliq tushumlari, transfertlar)ni taxminlash. Davlat sarflari va sof kreditlashni taxminlash. Davlat byudjeti defitsiti va davlat kreditini taxminlash. O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining daromadlari va sarflarini taxminlashning xususiyatlari.

Byudjetdan tashqari maqsadli maxsus fondlar statistikasi. Moliya tizimida bu fondlarning mohiyati va ahamiyati. O'zbekiston Respublikasida ijtimoiy (sotsial) va iqtisodiy maqsadli maxsus fondlar.

Hududlar (mahalliy) moliyasi statistikasi. Hududlar moliyasining Davlat moliya tizimidagi o'rni va ahamiyati, ularni hududlarni ijtimoiy - iqtisodiy rivojlantirishdagi o'rni. Hududlar moliyasining tarkibi. Hududlarning moliya resurslari balansi. Mahalliy byudjetlarning daromadlari va sarflari. Hududlarning byudjetdan tashqari maxsus fondlari statistikasi. O'zbekiston Respublikasida hududlar moliyasi statistikasi

Davlat muassasalari sektori faoliyatining asosiy ko'rsatkichlari

Davlat muassasalarining soni, tarkibi va harakati. Xodimlar statistikasi: soni, tarkibi va harakati. Mehnat haqi statistikasi.

Davlat muassasalari faoliyatida foydalanadigan asosiy va oborot kapitali, sarflar statistikasi.

Davlat muassasalari statistikasida yalpi ishlab chiqarish, oraliq iste'mol, yalpi va sof qo'shilgan qiymat ko'rsatkichlari. Mehnat unumdorligi statistikasi. Davlat muassasalari sektorida resurslardan foydalanish samaradorligining darajasi va dinamikasini baholash.

Sug'urta ishi statistikasi

Sug'urta muassasalari - BMTning 1993 yildagi MHTidagi moliya muassasalari sektorining kichik sektori sifatida. Sug'urtaning ijtimoiy - iqtisodiy ahamiyati va uni statistikada o'rganish vazifalari. Sug'urta ishidagi asosiy kategoriyalar, klassifikatsiyalar va ko'rsatkichlar tizimi. Sug'urta ishidagi absolyut (miqdor), o'rtacha va nisbiy ko'rsatkichlar, ularni hisoblash va analiz qilish metodikasi. Sug'urta ishini demonopolizatsiya qilinishi ko'rsatkichlari.

Sug'urta bozorning statistikadagi tasnifi va uning strukturasi. Qayta sug'urtalash statistikasi. Sug'urta ishida statistika - matematika metodlarini qo'llash (aktual hisoblashlari).

Sug'urta tashkilotlari statistikasi. Sug'urta tashkilotlari faoliyatining asosiy ko'rsatkichlari. Daromadlar va sarflar. Xodimlar soni, tarkibi va mehnat xaqi statistikasi. Kapital statistikasi. Yalpi ishlab chiqarish, oraliq iste'mol va yalpi qo'shilgan qiymat ko'rsatkichlarini hisoblash xususiyatlari. Sug'urta tashkilotlarida resurslar va sarflardan foydalanish samaradorligini o'rganish.

Moliya tashkilotlari moliyasi statistikasi

BMTning 1993 yildagi MXTida moliya muassasalari sektorining tarkibi. Bank statistikasi. Kredit tashkilotlarning soni, tarkibi va strukturasi. Kredit tashkilotlari faoliyatining asosiy (absolyut va nisbiy) ko'rsatkichlari. *Kredit tashkilotlari xodimlari, asosiy va oborot kapitali va sarflari statistikasi.*

Bank sohasida mahsulot (yalpi ishlab chiqarish), oraliq iste'mol, qo'shilgan qiymat ko'rsatkichlarini hisoblash xususiyatlari. Bank sohasida mehnatdan, kapital va joriy sarflardan samarali foydalanish ko'rsatkichlari. Banklarning moliyaviy holatini statistikada o'rganish va reyting asosida baholash.

Pul muomalasi statistikasi. Predmeti va statistikasining vazifalari. Pul muomalasi statistikasidagi asosiy kategoriyalar, klassifikatsiyalar, ko'rsatkichlar tizimi. Pul massasi va uning strukturasi. Pul agregatlari va ularning instrumentlari (hujjatlari), XVFI(IMF)ning standartlari va milliy xususiyatlar. Iqtisodiyotni monetizatsiyasi va pul muomalasi tezligi ko'rsatkichlari. Pul massasi, pul multiplikatori. I.Fisherning ayriboshlash tenglamasi. Inflyatsiyani statistikada o'rganish: ko'rsatkichlari, darajalari va dinamikasini o'lchash metodlari, sabablari va oqibatlarini baholash. Milliy valyutaning xarid quvvati o'zgarishini baholash. Chet el valyutasidagi mablag'lar va chet el investitsiyalarining harakati statistikasi. Pul muomalasi va milliy iqtisodiyotni dollarlashtirilishi statistikasi. Pul migratsiyasi statistikasi.

Kredit statistikasi. Kredit statistikasining kategoriyalari, klassifikatsiyalari va ko'rsatkichlari tizimi. Iqtisodiyotga, banklarga, aholiga banklar tomonidan milliy va chet el valyutasida berilgan kreditlar. Bank tizimida to'lov muddati o'tkazib yuborilgan qarzlari. Inflyatsiya sharoitida kreditlar va to'lov muddati o'tkazib yuborilgan qarzlarni statistikada o'rganish.

Korxonalar, tashkilotlar va muassasalarning hisob va joriy hisoblaridagi mablag'larni statistikada o'rganish. Omonotlar va depozitlar, ularni inflyatsiya sharoitida o'rganish. Aholi omonatlari statistikasi.

Xalqaro kredit statistikasi:shakli, samaradorligi ko'rsatkichlari va unga xizmat ko'rsatish koeffitsentlari .

Nominal va real protsent stavkalari va Markaziy bank kreditlarining stavkalari (banklararo stavkalar, davlat xazinasi majburiyatlarning daromadliligi, depozitlar stavkasi va kreditlar bo'yicha stavkalar) statistikada o'rganish. Protsent stavkalarini o'rganishda indeks metodidan foydalanish.

Bank statistikasi va pul muomalasi va kredit statistikasining ma'lumotlari manbalari.

Fond bozori statistikasi

Fond bozori haqida tushuncha, uni statistikada o'rganish vazifalari. Ichki fond bozorining modeli va segmentlari. Qimmatbaho qog'ozlarning individual tasnifi. Qimmatbaho qog'ozlarning nominal va real bahosi. Qimmatbaho qog'ozlar oldi -sottisining o'rtacha bahosini o'rganishda o'rtachalar, variatsiya ko'rsatkichlari va indekslar metodidan foydalanish. Aktsiyalarning bozor koeffitsentlari. Bozor imkoniyati (sig'imi)ning statistikadagi tasnifi.

Davlat obligatsiyalari bozorining statistikadagi ko'rsatkichlari. Davlat xazina majburiyatlarining daromad, daromadliligi va o'rtacha daromadliligi ko'rsatkichlari.

O'rtacha daromadlilik indekslari (o'zgaruvchan va o'zgarmas tarkibli va struktura siljishi indekslari).

Davlat obligatsiyalarining boshqa turlari daromadlilikini dinamikasini o'rganish xususiyatlari.

Fond indeksleri. Iqtisodiyot va moliya sohasida tebranishlarni o'rganishda konyuktura statistikasining ahamiyati. Iqtisodiy tsikl indikatorlari. Ilgarilaydigan, mos tushadigan va kechikadigan indikatorlar. Qimmatbaho qog'ozlar bozori indeksleri. Fond indekslarini hisoblash uchun kompaniyalarni tanlashning asosiy mezonlari. Asosiy massiv metodini qo'llash. Muhim fond indeksleri (qimmatli kog'ozlar indeksleri): Dow - Jones, Standard and Poors, Nyu - York fond birjasi, Futsi, Dax, Nikkey, RTS va boshqalar. Ularni hisoblash usullari va natijalarini talqin qilish (interpretatsiyasi). Aktsiyalar baholari dinamikasi, nisbatlarini baholashda alfa va beta koeffitsientlaridan foydalanish.

O'zbekiston Respublikasida fond bozori statistikasini tashkil etilishi va uning uslubiyatini xususiyatlari

Nomoliyaviy korxonalar moliyasi statistikasi

Nomoliyaviy korxonalar (korporatsiyalar) sektorining BMTning 1993 yildagi MHTidagi tarkibi va strukturasi. Foyda olish maqsadida tovar ishlab chiqaruvchi va xizmat ko'rsatuvchi korxonalar hamda noxarid ishlab chiqarish bilan shug'ullanuvchi uy xo'jaligiga xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar.

Korxonalar moliyasi statistikasi. Korxonalar moliyasi statistikasining predmeti va vazifalari. Moliyaviy hisobot (shakllar; №1, 1 - f, 2 - f, 6 - f, 5 - s, 1 - zap va boshqalar) va uni korxonalarining savdo - ishlab chiqarish va moliyaviy harakatlarining moliyaviy natijalarini va korxonalarining moliyaviy holatini o'rganishdagi ahamiyati.

Korxonalarining moliyaviy resurslarini hosil qilish va foydalanishni statistikada o'rganish. Korxonalarining savdo - ishlab chiqarish, investitsiya va moliyaviy faoliyatlarining moliyaviy natijalari ko'rsatkichlari. Realizatsiyadan tushumlar, foyda, pul oqimi (Kesh - Flou) va boshqa ko'rsatkichlar. Rentabellik ko'rsatkichlari: umumiy rentabellik, realizatsiya qilingan mahsulot rentabelligi, kapital rentabelligi va boshqalar. Foyda va rentabellikni tahlil qilishda indekslar va boshqa statistika metodlaridan foydalanish.

Korxonalarining moliyaviy holati va moliyaviy barqarorligini statistikada baholash. Balans aktivi va passivining strukturasi. Korxonalarining moliyaviy holati va moliyaviy barqarorligi ko'rsatkichlari. Bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarda qo'llaniladigan moliyaviy koeffitsientlar.

Jalb qilingan va iste'mol qilingan kapitalning samaradorligini statistikada o'rganish. Bir so'mlik tovar va xizmatga qilingan xarajatlar. Mahsulot va xizmatlarni mehnat haqi, amortizatsiya, materiallar va xizmatlarga talabchanligi

ko'rsatkichlari. Korxonalar faoliyatining samaradorligini yig'ma (umumlashtiruvchi) ko'rsatkichini modellashtirish. Yig'ma moliyaviy hisobotlar asosida moliyaviy natijalar, moliyaviy holat, moliyaviy barqarorlik va samaradorlikni tahlil qilishning xususiyatlari.

Uy - xo'jaligining moliyasi statistikasi

Moliya tizimida uy xo'jaligi moliyasining o'rni va ahamiyati. Uy xo'jaligining daromadlari ko'rsatkichlari: nominal, real, pirovard, yig'ma, mobil va boshqalar. Daromadlar ko'rsatkichlaridan ijtimoiy va soliq siyosatini o'tkazishda foydalanish. Aholini xarid qobiliyatini baholash va analiz qilish metodikasi.

Aholining pul daromadlari, sarflari, jamg'arishi balanslarining umumiy sxemasi (chizmasi). Jamg'armani omonatlar va qimmatli kog'ozlarda ko'payishi. Uy xo'jaligi aktivlari va passivlari balansi.

Uy xo'jaligida jamg'arilishning daromadlar darajasi va boshqa moliyaviy va ijtimoiy - demografik faktorlar bilan elastikligi, uy xo'jaligida daromadlarni hosil qilish jarayonlarini hamda daromadlar, sarflar va jamg'arish bo'yicha tabaqalanishuv (differentsiatsiyalashuvi)ni tahlil qilishda statistika metodlarini qo'llanishi.

Uy xo'jaligida daromadlar va sarflar, daromadlar va jamg'arish o'rtasidagi nisbatlarning qonuniyatlariga oid turli gipoteza (Dj.M.Keyns, D.Dyuzenberri va boshqalar)larni statistikada tekshirish.

Uy xo'jaligining iste'mol boyligi statistikasi. Iste'mol boyligining joriy qiymati va eskirishini baholash metodlari. Uy xo'jaligining iste'mol boyligini soliqlar va soliq solishning statistik jihatlari.

3. AMALIY MASHG'ULOTLAR MAVZUSINING MAZMUNI

Davlat muassasalari sektori moliyasi statistikasi

Byudjet tahlili*. Kengaytirilgan hukumat byudjeti daromad va sarflari tuzilmasi va tuzilmaviy siljishni statistikada baholash*. Byudjet disbalansini baholash*. Inflyatsiya solig'i, emissiya daromadi, davlat ichki qarzlari oqibatlarini statistikada baholanishi*.

Soliq - byudjet siyosatining barqarorligini o'lchanishi. Daromadlar tahlili. Soliqlarning elastikligi va o'zgaruvchanligi. Soliq tizimi va soliq faoliyatini baholash*. Soliq potentsiali va haqiqiy soliq koeffitsenti*.

Daromadlar va transfertlar, sarflar va sof kreditlashni taxminlash.

Byudjetdan tashqari maqsadli fondlar statistikasi*. O'zbekiston Respublikasidagi ijtimoiy va iqtisodiy byudjetdan tashqari, maqsadli fondlar*.

Hududlar moliyasi statistikasi*. Hududlarning moliyaviy resurslari balansi. Mahalliy byudjet statistikasi. O'zbekiston Respublikasida xududiy byudjetdan tashqari maqsadli fondlari.

Davlat muassasalari sektori faoliyatining asosiy ko'rsatkichlari

Xodimlar statistikasi: soni, tarkibi va harakati. Mehnat haqi statistikasi. Kapital sarflari statistikasi.* Davlat muassasalari sektorini saqlash sarflari*. Mahsulot ko'rsatkichlari*.

Sug'urta ishi statistikasi

Sug'urta ishi ko'rsatkichlari tizimi (hajmi, o'rtacha, nisbiy ko'rsatkichlari)*. Statistika - matematika usullarini sug'urta ishida qo'llanilishi*.

O'zbekiston Respublikasi sug'urta tashkilotlari faoliyatining ko'rsatkichlari*. Sug'urta tashkilotlarida mahsulot va faoliyati samaradorligi ko'rsatkichlarini hisoblashning xususiyatlari.

Moliya tashkilotlari moliyasi statistikasi

Bank statistikasi. Kredit tashkilotlari soni, tarkibi va tuzilmasi. Kredit tashkilotlari faoliyatining asosiy ko'rsatkichlari*. Kredit tashkilotlarida xodimlar, kapital va sarf - xarajatlar statistikasi. Bank sohasida mahsulot hajmi, mehnat sarfi, kapital va xarajatlarning samaradorligi ko'rsatkichlarini aniqlashning xususiyatlari. Banklarning moliyaviy holatini statistikada o'rganish va banklarni reyting asosida baholash*.

Pul muomalasi statistikasi*.

Pul agregatlari va ularning instrumentlari (hujjatlari)*.

Iqtisodiyotni monetizatsiyasi va pulning aylanish tezligi ko'rsatkichlari*.

Pul bazasi va pul multiplikatori. Inflyatsiyani o'lchash va tahlil qilish usullari*. Milliy valyutani sotib olish qobiliyatini o'zgarishini baholash*.

Kredit statistikasi*. Banklarning iqtisodiyotga, banklarga va aholiga milliy va chet el valyutasida bergan kreditlari. Inflyatsiya sharoitida kreditlar va to'lov muddati o'tgan qarzlilar. Foiz stavkalarini statistikada o'rganilishi*.

Fond bozori statistikasi

Qimmatbaho kog'ozlar bahosini o'rganishda statistika usullarini qo'llash*. Bozor sig'imining statistik xarakteristikasi*. Davlat xazina obligatsiyasi va boshqa turdagi davlat obligatsiyalarining daromad, daromadlilik va o'rtacha daromadlilik ko'rsatkichlari.

Fond indeksleri*. Muhim (ahamiyatli) fond indeksleri: Dou - djons, Standard and Poogs, Futsi, Nikkey, Dax, RTS va boshqalar.*

O'zbekiston Respublikasida fond bozori statistikasining xususiyatlari*.

4. TAVSIYA ETILAYOTGAN MAVZULAR BO'YICHA KO'RGAZMA - NAMOIYISH MATERIALLARI, O'QUV FILMLARI VA BOSHQA DIDAKTIK MATERIALLAR RO'YXATI

- - Ko'rgazma - namoyish materiallari ro'yxati

Barcha mavzular bo'yicha statistika jadvallari, chizmalar va grafiklardan foydalaniladi.

IMF, WBank, UNStat, Eurostat, MDH statkomiteti, O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining statistikaga oid materiallari (yilnomalar, ko'rsatmalar, yo'riqnomalar, statistika shakllari) o'quv mashg'ulotlarini o'tkazish jarayonida ko'rsatiladi va foydalaniladi.

- - Amaliyot darslarini o'tkazishda statistikaga oid standart dasturlardan foydalaniladi.
- - "Internet" tizimi materiallaridan keng foydalanish ko'zda tutiladi.

5. O'ZLASHTIRISHNING NAZORATI

Yaxlit «Statistika» fanining III - qismini talabalar tomonidan o'zlashtirilishi nazoratning quyidagi turlari yordamida baholanadi: Joriy nazorat (12,6 ballgacha), oraliq nazorat (25,2 ballgacha) va yakuniy nazorat (16,2 ballgacha); jami 54 ball. Bu fan uchun belgilangan maksimal balldir.

Nazorat ishlarini o'tkazishda talabalarning darslarga qatnashuvi, faolligi, o'quv va qo'shimcha holda ilmiy - uslubiy adabiyotlardan, «internet» tizimidan va real ijtimoiy - iqtisodiy statistika ma'lumotlaridan foydalanishi va boshqa faolligi e'tiborga olinadi.

Yakuniy nazorat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

6. ADABIYOTLAR

Asosiy adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi qonuni «Davlat byudjeti tizimi», 2000.
2. Shodiev X.A., Hamraev M.Ya. Moliya statistikasi./Darslik. - T.: Ibn - Sino, 2002.
3. Statistika finansov./Ucheb. pod red. Salina V.N. - M.: FiS, 2000.
4. Ryabushkin B.T. Osnovi statistiki finansov./Ucheb. pos. - M.: Finstatinform, 1997.

5. Rukovodstva po statistike gosudarstvennix finansov. MVF, 1996.
6. Byudjetnaya klassifikatsiya. Ukazaniya po primeneniyu. - M.: Prior, 2000.
7. Stiglits Dj. Ekonomika Gosudarstvennogo sektora (per. s angl.). - M.: MGU, Infra - M, 1997.
8. International Finance Statistics. IMF ning oylik va yillik nashri
9. Government Finance Statistics. IMF ning yillik nashri
10. Obzor Rukovodstvo po denejnoj - kreditnoy i finansovoy statistike. MVF, 1997.